

Աւելորդ չիմ համարում ծանուցանել, իսկի ֆո-
տը 1 րուբլ, ցորենի ֆունտը 25 կ., մսին 15
էժթին 80 կ., ձուի հատը 5 կ., չամփի ֆուն-
տը 33 կ., չրին 33 կ., շաքարին 60 կողդէ է և և
այ հացին կը դանուի:

16 մարտ. Պառոյր շալկուն:

ինչու՞ կենանք մի այնպիսի կեանք վրա, որ բացի յուսահատութիւնից մի ուրիշ բան չէ ներկայացնում: Սակայն ես բոլորովին յուսահատված չեմ ապագայի համար, միայն թէ կանգ առի այս կեանք վրա մի քիչ ժամանակ, որ իմ ապիւր բարեկամի մշտնջենական մի ուրիշ գաղափար դնեմ, նաեւ հանդիպուի շատոյ ապիւր բոլորումը, որ հանդիպանք յոյս չը զննե առակց կենսական կան վարելութեան վրա ոյժ բանեցնելու վրա: Թիւրքաց պետութիւնը այնքան զորաւոր չէ, որ կարողանայ իր կենտրոնի վրա ներգործող մի դժուր տեղագիտութիւն, անցյալից դէպքեր ծայրերը, և ուր որ ուղղում է որ Փորթ-Սալոյ ոգորմելի ժողովրդի վիճակի մէջ բարեօրնան կեանքի հանդերձութիւնը մանցվէին, նա պէտք է բարեկամ իր մտքից թէ ինչ կարելի է անել Կ. Պոլսի վրա ճնշում գործադրելով, և առաւել ևս պէտք է փորձել թէ արթնութիւնով և հսկելով ինչ կարելի է անել, որպէս թուէ այն տեղերում, ուր վարչական և միւս գեղծութիւններ տեղի են ունենում, և ուր որ հարստահարութեան առաջը կարելի է անել: Ըստ որում տեղական պաշտօնները մի միւս արտաքինացի սկսեց ներմարտնել են ազդեցութեանց և կրից: Հիւպատոսներին տեղեկագրերը պէտք էր կարգով կանոնով ստեղծ ստեղծ հրատարակել և յուսարանել, հասարակութեան ուշադրութիւնը նրանց վրա հրաւիրել, այսպէս ներգործող անգլիական պաշտօններին թեանք վրա և ես կարծում եմ որ այսպիսի միջոցներով ժամանակով և համբերութեամբ կարելի է ժողովրդի վիճակի մէջ շատ բարեօրնութիւններ մտցնել: Սա, Կ. Պոլսի, մի ծանրաբաշխ գործ է, բայց արանից ոչինչ մնաց չի ծագել, որովհետեւ մէջը փառաց չը կայ: Ուրպէս դր բոլոր բովի միջոցները ներգործող գտնվել, պէտք է ժամանակ և համբերութիւն: Իմ ապիւր բարեկամն ասում է, թէ ժողովուրդը ընդամենը լինելու փառացի մէջ է և պէտք է մի առիթ սակաւ ծանրաբաշխ միջոց համարել: Սակայն ես որոնք տեսներ թէ ինչպէս այն հսկայական միջոցները, որ երկու տարի արանից առաջ շատ մարդկանց աջքին ամենաշատ էին համարվում, որոնք մեր կերպով իրենց անգլիական պաշտօնները: Սա հաւատաւոր թէ ինչպէս այն յորդը թշուառութիւնները, որոնք նմանց մի ապիւր բարեկամը, զիտաւորապէս պատրաստել հետեւանք էին: (Ես չեմ, լսեցէք, լսեցէք): Եթէ ազգայնականութիւնը նուազանք է, որովհետեւ շատերը զինաւորագործութեան հետապնդանք որ տանեն ծանրաստանի միւս տեղերը պաշտպանեն: Եթէ կրկին և կրկին անգամ հարկեր հանուեցան, նրա համար էր, որ կառավարութիւնը դրամի կարտուր է և նրա վարկը արժէքից էր ընկնել: Ես բոլորը պատահել են կրթւ Մոնթենէզիոսի բազմաթիւ ապստամբութեանց արդիւնք, և որովհետեւ թիւրքաց կառավարութիւնը կործանել է իր գաւառներին վրա ներգործող ոգործը... նա ինչու է և այս բոլոր բաները սակայն նրա համար, որ հսկայական միջոցներ չը գործադրվեն այս մասին, հանդիպած գոյով, որ պատերազմի միջոցով դեղձութեանը բարեկամը չարիքները իր շատանցնէ միայն: Եթէ ունենանք արդարադրական նպատակներին հասնել արեւն թափելով, զա մեզ էր տանէ այն սակայն հետեւանքին, որը ցոյց տուաւ իմ ապիւր բարեկամը, այսինքն այն այլ և այլ ազգերին և կրճատելով ընտանջվել լինելուն, որից բաղկացած է այլ անբաղձ ժողովուրդը:

Պաշտօնի դուրսն ասում է, թէ պետական մի անդամ այս առարկայի վրա խոսելու ըստական դժուարութիւններ կունենայ, որովհետեւ միջոց կարելի է վիճարարութեան (debate) արժանաւոր մի բան անել, որ յետոյ կարողանայ իմ ապիւր բարեկամը արտաքին գործը պաշտպանել թեանք վրա խորհրդարանը արդիւր գտնուի: Ես խոստովանում եմ, որ սպասում էի թէ ապիւր մարդկից (Սալոյրբի) Ներսիսյան և աշխարհի աշխարհի առաջին մի անկի ընդարձակ և յուսարանից հանդէս կը բանար, քանի որ նա ցոյց տուեց ընդամենը լինելու փառացի ներսարգրութիւնը պէտք է ևս ցոյց տար, որ ինչպէս կենտրոնական կառավարութեան վրա ճնշում գործածելուց կարելի էր բան յուսար: Ինչ է պատճառը, որ Հէնց մի և նոյն բանը, որ իրանց անցեալ ժամանակներին զորաւոր իր կերպով գործ էին դնում, յիշում ենք բանը անգործացել է: Հիմա ապիւր մարդկից ոչ մի հնար չունի՝ առաջարկելու: (Լսեցէք, լսեցէք): Ապիւր մարդիկը այս ակումբի մէջ ամեն անգամ որ իրանք բացել է, խոսքը դա է եղել թէ Ներսիսյան ոչինչ չէ կարող այս մասին անել: Եթէ ոչինչ չէ կարելի անել, եթէ ընտանջվել կարելի է անել, ուրեմն ձեռքը այդ աղբը: Փարսիկի գաշադրութեանը արտաքինները էր, որ բոլոր պետութիւնները միահամուտ պէտք է գործէին, իսկ Ռուսիայի գաշադրութեան համաձայն իւրաքանչիւր պետութիւն ասանձաբեկ կարող է գործել: Ահա այն էր այն փառացը, որ մեր ապիւր մարդիկն էլ Ռուսիայի առաջատարով 1878 թուի յուլիսի 2-ին իրենա այդ աղբի գլխին: Այլ օրը Ռուսիայի աշխարհում էր, որ մի քան յորաւորով պարտաւոր էր պետութիւններին հսկել այն գաշադրութիւնը կատարելու, և նրա առաջարկութիւնը ընդունելով թեանք վրա ինչպէս Բիւսարիկ և Աստորիայ կառավարութեան կողմէն: Այլ երեք պետութիւնները ուղղում էին որ այլ յորաւոր անկախութիւնը գաշադրի մէջ, բայց ապիւր մարդիկը աշխատեց և նրա աշխատանքին ներ պարտաւոր, որ Ազգիւսան, Կաղդիան և Կոստանի չը համաձայնվելուց ցոյց դրա հետ: Նա չուզեց այդ առաջարկութիւնը պաշտպանել և մի անվայել ընթացք բռնեց դրան չը համաձայնվելով: Երբ Ռուսիա, Կերմանիս և Աստորիա յաւել էին այդ առաջարկութիւնը, գաշադրեց դուրս եկաւ: Ազգիւսան, Կաղդիան և Կոստանի և Տաճկաստանի էլ Կ. Պոլսի չէզոքութիւնը ընտրեց: Սա այն քաղաքական տարբերութեան մէջ մասն է, որին հաւատ մեր կառավարութիւնը—(լսեցէք, լսեցէք)—ապա ուրեմն և կառավարութեան սարքին և Հիմա սկսել Ներսիսյան կառավարութիւնը միջոցներ, որ այն գաշադրութիւնը կատարել ենք: (Լսեցէք, լսեցէք): Նրանք ցանկանում են գաշադրութիւնը իրագործել սույ, բայց իրր թէ մեծամեծ խոչընդոտներ կան, որոնք այդպիսի անել են միմիայն ապիւր մարդիկը զոյգործելու անկախութիւնը ձառնելով, որ ամեն փորձ չբացնում է, (օ՜հ, օ՜հ, լսեցէք, լսեցէք): Ես փառացում եմ, որ սպիւր մարդիկը դադարեցան ներհակ միայն մէկ հոտ յոր յաջ Տաճկաստանի ընտելաց փրկութեան համար թէ Ներսիսյանը, թէ Աստորիան, և այլ յոյս է նա է, որ միջոցով մեծ պետութիւնները ճնշեն Կ. Պոլսի կենտրոնական կառավարութեան վրա: Ամեն որ գիտե որ փաշաները և նահանգներն են ուղարկում ամենախուսառ շարժառիւթներին համար, և պետութիւնները կարող են նրանց վրա ազդել միմիայն կենտրոնական կառավարութեան միջոցով և ես քաջայայտ եմ, որ իմ ապիւր բարեկամը (ըր Կրեմլին) կը լսելով Ներսիսյանի պետութիւններին միջոցներով պէտք էր անաւանել (լսեցէք, լսեցէք): Սէմբերտի դուրսն ասաց թէ շատ կուզեմ խմանայ անկի պարզ ու որով թէ ինչ անել է ձեռնում: Ես ասում էի թէ սույնը շատ ուրախացել էր Սալոյի մէջ կառավարութեան փոխադրումը, որովհետեւ նա գիտե, որ սպասել էր ապիւր մարդիկը համբերութիւնը, և գիտե, որ իմ ապիւր բարեկամը արտաքին գործը քաղաքական մի շատ սիրելի և մեղմախոս ապիւր անձն է, և Հէնց այդ

պատճառով կարելի է որ մի երկու տարին էլ պարտաւոր անց կը կենայ, մինչև որ նրա համարութիւնն էլ կը սպասվի: Նա մի մասն բերտ որ ցուցան է ուղարկել Կ. Պոլսի, բայց նրա բոլոր արածը դա էր, որ մի տեղակայի է ուղարկել:

Եթէ մի մարդիկն ասում է, եթէ ըստական ճնշում գործածվի մեծ պետութեանց կողմից սույնի վրա, բարենորոգութիւնը կը բարձրանա: Ես այդ ճնշումը կարող է միայն ոյժ (force) ընդունելով լինել, թե և ես չը գիտեմ թէ ինչ կերպով պէտք է բանեցնել այդ ոյժը: Սակայն ես դրան էլ համաձայն եմ, որ մինչև որ հիւպատոսները մեծամեծ գորութիւններ չունենան, նրանց բոլոր աշխատութիւնները զուր կը լինեն: Եւրոպիայի նրանց պաշտպանները միայն չէ լինեն ուժեղ գորութեան հետ, այն ժամանակ նրանք արդիւր կը տեսնեն:

ԹԻՒՐԿԻԱ

Հայոց խնդրի վերաբերութեամբ ռուսական ընտրութեան տուիւր 16-ից Կ. Պոլսից ստացած հեռագրի մէջ ասված է հետեւալը: «Ինչպէս ինչպիսիք խորհուրդները բնութւն էր Արեւիկին-փաշային, արտաքին գործերի նոր միջոցներ նախագիծ չայտնաբերել վերաբերութեամբ: Արեւիկին-փաշային նորեւում Հայաստանի նահանգապետ էր: Նախագիծը բոլոր հայաւոր ցամաքը բաժանում է նա հիւսնի (նահանգներին) կամ կանտոններին վրա: զիտաւոր քաղաքները միմեանցից ոչ հեռու բան երկու ժամկէտ հեռաւորութեան վրա են գտնվում: Կանտոնի (գաւառի) մերը կենտրոնի կանտոնի պարագրաւութեան մեծամասնութիւնը: Նա երկու խորհրդատուներ կունենայ, որոնք փոքրամասնութիւնից կընտրվեն, և նա կը կատարէ հաշտարար գաւառային պաշտօնը: Նա կարողանայ չորս քրիստոնէական ժողովուրդներ և երկու մահմեդական ժողովուրդներ, եթէ մեծամասնութիւնը քրիստոնէական են կազմում և ընդհակառակ, եթէ մեծամասնութիւնը մահմեդականներն են կազմում: Կրիստոնէական և մահմեդականներէրը բաղկացած խոստան գաւառային կը հիմնվի: Այլ գաւառները մէկ որոշեալ տեղ հաստատված չի լինի, այլ նա նահայից նահայից տեղակայի էր իր սկսի ապիւրաքանակ կարող մէրներն ասած վիճակները բնութ: Հաւատացնում են, որ միմիայն խորհուրդը սկզբունքով ընդունեց այդ նախագիծը:

ՅԵՐԱՍԱԼ

«Положеніе» լրագրի մէջ տպված է հետեւեալ իրենդիպուցելով Գործիքի: Ժաման որ հասարակական կարծիքը Փարսիզում գրադրված է կոնստանդնուպոլսի ընդհանուր ներուշին շարժելու հարցով և սպասելով յուլիսի 29-ի անցքերին, ազգային լուսաւորութեան միմիայնութեան համառ ցանկով մէջ իւրաքանչիւր որ ինտեր է ունենում, մէջ ընտրած բարձրագոյն ուսումնարանական խորհուրդը: Հասարակութեան համար անուշամեղի կերպով ամենայն որ այդ խորհուրդը այնպիսի հարցեր է վճռում, որոնք մէջ նշանակութեան կունենան Ծրարական պաշտպան համար:

Չը նշանակել, որ ուսումնարանական խորհուրդը անդամներին ընտրութիւնները շատ փառացի բաղադրված են, այնուամենայնիւ, միմիայն ընտրութիւնները շատ անող հետեւալներն ունենան: Այլ խորհուրդ անդամ ընտրվելու իւրաքանչիւր մարդ, որ Ծրարական մէջ մասնակցութեան մէջ յայտնի է: Այսպիսով գաւառային ուղղութիւններին և համաձայնեցնելու տեղ մարդիկ միջոց ունեն խորհուրդի մէջ անձամբ պաշտպանել իրանց հայաւոր և կարծիքները: Հէնց որ խորհուրդ անդամներին ընտրութիւնները միջոցային, իսկին խորհուրդը հրաւիրվում է նրանք կարգել, որոնք արդէն երկը շարաւթ տեսնում են Փարսիզում գրաւեցող ամենաշատաւ որ հարցերից զինա-

գիական գաւառութեան վերանորոգութեան և վերջնական բնութեան հարցերն էին: Այլ հարցերին վերաբերող աշխատանքները արդէն միջոցաւ են և ես հարկաւոր եմ համարում կարծառ շարժող այն փառացի խորհուրդները, որոնք խորհուրդը փառացի մանցել գաւառութեան մէջ:

Ամենից առաջ ընդմիջան հին ինքուներին գաւառութեան վերանորոգութեան հարցը: Ինչ ինքուներին գաւառութեան այժման ձեռք մի և նոյն ժամանակ շատ հակառակորդներ և շատ պաշտպաններ ունեցան: Հին ինքուներին պատճառով խորհուրդի մէջ եղած վիճարարութիւնները զիտաւորապէս փրար բերվում էին գաւառութեան երկու կողմին: Եւ ասանքին հին ինքուներին ուսումնարանային և հետեւալին նրանց գաւառութեան սկսելու ժամանակ և երբեք գաւառութեան երեսները: Նա կը վերաբերէր գաւառութեանը, խորհուրդը այն զիտաւոր փոքր փոքր խորհուրդ արտա, որ գաւառութեանը հիմնովի բերականութեան և կարգիւրդի ուսումնարանութեան վրա խոստանալու և ձառնը հեղինակելու վարժարաններինը բոլորովին ոչնչացած են, իսկ այդ գործի համար Ծրարական ուսանողները բաւական ժամանակ էին կորցնում: Այլ փոքրութեան համաձայն բնութեանը ժամանակ ուշադրութիւն էր դարձնել կրթականի հետ ծառայութիւն և նրանց ազատ Թարգմանելու վրա:

Չափազանց տար վիճարարութիւններ են զան այն հարցի առիթով, թէ որ գաւառութեան պէտք է սկսի հին ինքուներին գաւառութեանը: Փարսիզի այն անդամները, որոնք ցանկանում էին փառացի հին ինքուներին գաւառութեան ժամանակ հարցը պնդել, որ խորհուրդը ինքուր գաւառութեանը հիմնովի բերականութեանը սկսել, իսկ յոսնականները փառացի խորհուրդը ինքուր գաւառութեանը սկսել, իսկ յոսնականները հինգերորդ զին:

Այլ ինքուներին նուրիւր ժամանակ թեանք էլ պաշտպանում է:

Այսպիսով այդ ինքուներին ուսումնարանութեանը թեանք անարհատ աշխատանքները միջոց ունեն միւս անարհատներ վրա անել մեծ աշխատութիւնը գաւառին:

Փարսիզի ստացված հեռագրից հարցորդը, որ միմիայն Ծր, ինչին գաւառականներին ժողովրդի օրէնքին էր նախագիծ առաջարկել փոքրամասնութիւն կատարող ներուշին շարժելու և բաղադրական իրաւունքները վերադարձնելու մասին: Պատգամաւորներ ժողովը այդ առաջարկութիւնը ծառայողութեանը ընդունեց և փնտք անկախ ընտրելով օրէնքը:

ՄԵԾԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԵԾԱԳԻՐՆԵՐ ԸՆԴԵՆՈՒԹԵՆԵՐ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 17 յունիսի Լուր կայ, որ կամար նաւատորմի բոլոր նաւերը սկսեալ տեղերից անկի էր փոխան Զինական երկրում Լեւոնիսի նաւատորմի հետ և կը բարձրացնէն պատրաստական զորակ: Հաւատացնում էր, որ Զինական նոր զիտական մարկից Ցէնց բոլորովին չի գոյ Ս. Պետերբուրգ:

ԲՈՐԻՆ, 17 յունիսի: Նրկ խորհրդակցական միւսային ընդունեց Զինականական զիտական ծրագրի, որպէս իր վերջնական վճիռ: Նոր յոյն-թիւրքաց տաճարի զինք էր սկսել Մարթ-Լեւոնիսի գաւառներին արեւելեան կողմից, կանցի Օրմիզի և Պիլիսի տարին ամենաւարձ գաւառներին վրայով, կը հասնի Ասալիսի գոյնին Կանստրոլի մաս և կը շարունակվի այդ գոյնի ընդաւրդ մինչև նրա իրանը: Զարգիցիլ վիճակը էր Զնայ Թիւրքիային:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 17 յունիսի: Պետական բանի 5% տոմսերը ստացին շրջակի արժէ 93 ր. 50 ֆ., երկրորդ 92 ր., երրորդ 93 ր. 50 ֆ., չորրորդ 93 ր., ներքին առաջին 5% ինքուստութեան տոմսը 231 ր. 50 ֆ., երկրորդ 225 ր., արեւելեան առաջին 91 ր. 75 ֆ., երկրորդ 91 ր. 50 ֆ., սկսի 7 ր. 65 ֆ.: Պետական րուր Լեւոնիսի վրա արժէ 25% չա պէս, առաջ 100 րուր: Բերկին վրա արժէ 129 մարկ 25 պիւ: Հաւաքողի վրա 219 մարկ, Փարսիզ վրա 269 ֆր. 25 անսխմաբ Բորսայի արանագործութիւնը հանա գիտ է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՒԳՐ ԱՐԴՈՐՈՒՄԻՆ